

Ustavni sud Crne Gore u sastavu: predsjednica Desanka Lopičić i sudije - Milorad Gogić, dr Dragoljub Drašković, Mevlida Muratović, mr Hamdija Šarkinović, Budimir Šćepanović i Miodrag Iličković na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore («Službeni list Crne Gore», br.11/15), na sjednici od 31. marta 2016. godine, donio je

ODLUKU

USVAJA SE ustavna žalba.

UKIDA SE presuda Osnovnog suda u Cetinju, P.br. 580/13, od 12. februara 2014. godine i predmet vraća Osnovnom sudu u Cetinju na ponovni postupak.

O b r a z l o ž e n j e

1. R. P., iz C., koju zastupa V. Đ., advokat iz C., podnijela je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presude Osnovnog suda u Cetinju, P.br.580/13, od 12. februara 2014. godine, zbog povrede prava iz člana 20 Ustava Crne Gore i člana 13 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

U ustavnoj žalbi se navodi: da je u pravnoj pouci osporene presude navedeno da protiv iste nije dozvoljena žalba, s obzirom da su se stranke odrekle prava na žalbu; da se stranka u postupku može odreći prava na žalbu, tek od trenutka prijema prepisa presude, a ne prije tog momenta, shodno članu 362 stav 1 Zakona o parničnom postupku a da je sud konstatovao odricanje od prava na žalbu u samoj presudi; da bi podnositeljka izjavila žalbu zbog razloga propisanih članom 366 stav 3 Zakona o parničnom postupku da je sud ispoštovao navedenu odredbu člana 362 stav 1 te da podnositeljka nije mogla koristiti redovna pravna sredstva s obzirom da joj je to pravi uskraćeno a i vanredna sredstva. Predložila je da Ustavni sud usvoji ustavnu žalbu, ukine osporenu presudu i predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje.

2. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 34 stav 1 Zakon o Ustavnom sudu, dostavio predmetnu ustavnu žalbu Osnovnom sudu u Cetinju, na izjašnjenje na navode sadržane u istoj.

Odgovarajući na navode ustavne žalbe Osnovni sud u Cetinju je naveo da je na zapisnik o glavnoj raspravi od 12. februara 2014. godine donijeta presuda na osnovu odricanja te da su se stranke odrekle prava na žalbu, što je konstatovano u stavu drugom izreke presude.

3. U postupku pokrenutim ustavnim žalbom, na osnovu odredbe člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i odredaba čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

4. Uvidom u spise predmeta, pojedinačne akte i drugu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom postupku:

Predmetnom tužbom tužilja, ovdje podnositeljke ustavne žalbe, tražila je utvrđenje prava svojine na katastarskoj parceli, bliže opisanoj izrekom osporene presude.

Osnovni sud u Cetinju je presudom na osnovu odricanja, P.br.580/13, od 12. februara 2014. godine, odbio tužbeni zahtjev tužilje.

U presudi se navodi da je tužilja dana 22. oktobra 2007. godine, podnijela sudu tužbu radi utvrđenja prava svojine; da se na ročištu za glavnu raspravu dana 12. februara 2014. godine tužilja odrekla tužbenog zahtjeva zbog čega je sud, bez daljeg raspravljanja, donio presudu kojom odbija tužbeni zahtjev na osnovu člana 338 stav 1 Zakona o parničnom postupku. U pravnoj pouci presude se navodi da protiv iste nije dozvoljena žalba jer su se stranke odrekle prava na žalbu.

5. Za odlučivanje u konkretnom predmetu pravno relevantne su odredbe sljedećih propisa:

Ustava Crne Gore:

Član 20

„Svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.“

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

Član 13

„Svako kome su povrijeđena prava i slobode predviđene ovom Konvencijom ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.“

Zakona o parničnom postupku ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 22/04 i 76/06):

Član 362

„Stranka se može odreći prava na žalbu od trenutka prijema prepisa presude. Do donošenja odluke drugostepenog suda stranka može odustati od već izjavljene žalbe. Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.“

Član 366 stav 3

Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.“

6. Pri razmatranju osnovanosti ustavne žalbe Ustavni sud polazi od toga da se sudski postupci moraju provesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava kao najviše vrijednosti

ustavnog poretka Crne Gore, pa tumačenje mjerodavnog prava u svakom konkretnom slučaju ne smije proizlaziti iz njegove arbitrarne i proizvoljne primjene već mora uvažavati zahtjeve prava na pravično suđenje sadržane u članu 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije. Njihovo sprovođenje, naime, ne smije se izjednačiti samo sa zahtjevom za zakonitošću postupanja organa državne vlasti, već mora uključiti i zahtjev prema kojem zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju, čime se ujedno ostvaruje i načelo pravičnog postupka.

Obaveza obezbjeđivanja efikasnog prava na pristup sudu, prema Konvenciji spada u kategoriju pozitivnih obaveza države. Pravo na pristup sudu, međutim, nije apsolutno pravo već podliježe ograničenjima koja ne smiju narušavati samu suštinu prava i njegov legitimni cilj, a to je pristup pravnom sredstvu. Ta ograničenja, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, biće kompatibilna sa članom 6 stav 1 Evropske konvencije samo ako su u skladu sa relevantnim domaćim zakonima i drugim propisima, ukoliko teže ka legitimnom cilju i ukoliko postoji razuman odnos srazmjernosti između sredstava koja su upotrijebljena i cilja čijem se ostvarivanju teži (Presuda Evropskog suda za ljudska prava *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18 stav 35; *Phillis protiv Grčke*, presuda od 27. avgusta 1991. godine, serija A, broj 209 stav 59).

Ustavni sud, u ustavnosudskom postupku ispituje je li tokom postupka pred nadležnim sudovima počinjena povreda takvog značaja da sudski postupak kao jedinstvenu cjelinu čini nepravičnim za podnosioca.

Izjavljivanjem žalbe ili drugog propisanog pravnog sredstva obezbjeđuje se pravo na pravni lijek i omogućava se podnosiocu da traži od nadležnog organa da preispita odluku kojom je odlučeno o njegovom pravu, obavezama ili na zakonu zasnovanom interesu i da povodom izjavljenog pravnog sredstva donese svoju odluku, što ne znači i jemstvo da izjavljeno pravno sredstvo bude i usvojeno.

Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljeni su spisi predmeta Osnovnog suda u Cetinju, P.br. 580/13.

Razmatranjem navoda ustavne žalbe i osporene presude Ustavni sud je utvrdio da je upustvom o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka (pravna pouka) osporene presude podnositeljki ustavne žalbe povrijeđeno pravo na pravično suđenje, u dijelu koji se odnosi na pravo na pristup sudu.

Ustavni sud je, uvidom u spise predmeta utvrdio da je Osnovni u Cetinju dana 12. februara 2014. godine, donio presudu na osnovu odricanja P.br. 580/13, kojom se odbija tužbeni zahtjev tužilje upravljen na utvrđenje prava svojine, na nepokretnostima bliže opisanim izrekom navedene presude, nakon što se tužilja odrekla tužbenog zahtjeva na zapisniku od 12. februara 2014. godine, na kom zapisniku je konstatovano da su se stranke odrekle prava na žalbu na navedenu presudu na osnovu odricanja. U konkretnom slučaju sud je primijenio član 338 stav 1 Zakona o parničnom postupku, koji propisuje da ako se tužilac do zaključenja

glavne rasprave odrekne cijelog ili dijela tužbenog zahtjeva, sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev u dijelu u kom se tužilac odrekao (presuda na osnovu odricanja). U pravnoj pouci navedene presude je navedeno da protiv iste nije dozvoljena žalba jer su se stranke odrekle prava na žalbu.

Odredbom člana 362 stav 1 Zakona o parničnom postupku propisano je da se stranka može odreći prava na žalbu od trenutka prijema prepisa presude dok je odredbom člana 366 stav 3 istog Zakona propisano, između ostalog, kad se presuda na osnovu odricanja može pobijati.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud je ocijenio da osporenom presudom Osnovnog suda podnositeljki žalbe povrijeđeno pravo na pravično suđenje, u dijelu koji se odnosi na pristup sudu i da je arbitarna primjena odredbe člana 362 stav 1 Zakona o parničnom postupku, u dijelu presude koji se odnosi na upustvo o pravo na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude (pravnu pouku), išla na štetu zajemčenih ustavnih prava podnositeljke jer je postupanjem po tom uputstvu podnositeljki ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo da se nadležni sud izjasni o njenim žalbenim navodima.

Sud je imao u vidu i činjenicu da je, u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, tužilja, ovdje podnositeljka ustavne žalbe, sama preduzimala parnične radnje odnosno nije bila zastupana od strane punomoćnika pa je ocijenio relevantnim za donošenje odluke da je riječ o pravno nekoj stranci.

Citiranom odredbom člana 362 stav 1 Zakona o parničnom postupku propisano je kad se stranka može odreći prava na žalbu, a to je od trenutka prijema prepisa presude dok je, u konkretnom slučaju, odricanje od prava na žalbu konstatovano je na zapisniku ročišta za glavnu raspravu od 12. februara 2014. godine, dakle, prije trenutka prijema prepisa presude.

Ignorisanjem imeprativne zakonske odredbe kroz sadržinu pravne pouke osporene presude, podnositeljki ustavne žalbe povrijeđeno pravo na pristup sudu jer je ista lišena zakonske mogućnosti na izjavljivanje pravnog lijeka, u ovom slučaju žalbe na osporenu presudu prvostepenog suda. Prvostepeni sud je, suprotno legitimnim očekivanjima podnositeljke, uskratio pravnu zaštitu podnositeljki, budući da joj nije bilo omogućeno preduzimati sve zakonom dopuštene radnje, jer konkretno, podnositeljki nije bilo omogućeno koristiti zakonom propisani redovni pravni lijek, žalbu.

Stoga Ustavni sud ocjenjuje da je, u konkretnom slučaju, postupanje Osnovnog suda bilo arbitrarno i proizvoljno, a u skladu sa tim da je došlo do povrede prava na pristup sudu.

Ustavni sud podsjeća da je osnovni zahtjev svakog pravnog poretka utemeljenog na načelu vladavine prava da sudovi poznaju propise koje primjenjuju u konkretnim slučajevima i da daju zakonitu i pravilnu pouku o pravnom lijeku. S tim u vezi strane u postupku postupajući po uputstvu o pravnom lijeku koje daju sudovi ne smiju trpjeti štetne posljedice.

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava zakonodavac, doduše opravdano može ograničiti pravo na pravni lijek u interesu efikasnosti pravosuđa, ali propust valjane primjene takvih odredaba značiće uvijek povredu prava na pristup pravnom lijeku kada predstavlja proizvoljno tumačenje mjerodavnog prava (presuda od 12. jula 2001. godine, u predmetu Prince Hans-Adam of Lichtenstein protiv Njemačke) ili kada podnosiocu pravnog lijeka nameće nesrazmjerno ograničenje njegovog prava (presuda od 21. septembra 2004. godine, u predmetu Związek Nauczycielstwa Polskiego protiv Poljske; presuda od 31. jula 2001. godine, u predmetu Mortier protiv Francuske).

Sudski postupci, prema ocjeni Ustavnog suda, moraju se sprovesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka Crne Gore. Njihovo sprovođenje, naime, ne smije se izjednačiti samo sa zahtjevom za zakonitošću postupanja organa državne vlasti, već mora uključiti i zahtjev prema kojem zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbi člana 151 stav 2 Ustava Crne Gore i člana 51 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Už-III br. 248/14
31. mart 2016. godine
P o d g o r i c a

PREDSJEDNICA,
Desanka Lopičić, s.r.